

Innovatív módszerek a jövő üzleti szaknyelvoktatásában: A disputa módszer

Szerző: Dr. Lakatos-Báldy Zsuzsanna¹

DOI: [10.29180/978-615-6342-74-4_14](https://doi.org/10.29180/978-615-6342-74-4_14)

ABSZTRAKT

A tanulmány a disputa módszer alkalmazásának lehetőségét vizsgálja a jövő üzleti szaknyelvoktatásában. A vita, vagy más néven disputa módszer a kritikai gondolkodás, a kommunikációs készségek fejlesztése és a nyelvtanulás integrálásán alapul. A módszer jellemzőit és típusait (formális, informális, csoportvita, párvita) tárgyalja, valamint a tanárok és diákok lehetséges szerepeit (vitázó, bíráló, közvetítő, megfigyelő). A tanulmány rámutat a vita módszer alkalmazásának előnyeire a szaknyelvoktatásban, és bemutatja, hogyan lehet a módszert hatékonyan beilleszteni a tanítási folyamatba. Kitekint továbbá a mai technológiákra és a mesterséges intelligencia használatára.

Kulcsszavak: szaknyelvoktatás, disputa módszer, Mesterséges Intelligencia, innovatív, fiatal felnőtt korosztály

1. Bevezetés

A nyelvoktatás területén számos módszer létezik, közülük az egyik – az idegennyelv oktatásban még kevésbé elterjedt – a disputa módszer, amely a kritikai gondolkodás, a kommunikációs készségek fejlesztése és a nyelvtanulás integrálásán alapul. Ebben a tanulmányban megvizsgáljuk, hogy a disputa módszer hogyan használható fel a nyelvoktatásban, és milyen előnyökkel jár a diákok számára. Emellett kitérünk a módszer alkalmazásával kapcsolatos kihívásokra és a hatékony használat feltételeire is. Különösen fontosnak tartjuk a mesterséges intelligencia (MI) használatának lehetőségeit, integrálását a módszer alkalmazása során.

2. A disputa módszer eredete

A disputa módszer gyökerei az ókori Görögországban találhatók, ahol Platón, Arisztotelész és Szókratész filozófiai vitái során a kritikai gondolkodást és logikai érvelést oktatták tanítványaiknak. Az ókori Rómában a retorika tanítása során a disputa módszert használták az érvek és ellenérvek formálásának gyakorlására, ami elősegítette a (főleg) jogi vitákban való érvényesülést. A középkori egyetemeken a disputa módszerét tudományos kutatásra használták. A diákok vitatkoztak a tudományos hipotézisekről, így fejlesztették kritikai gondolkodásukat és logikai érvelési készségüket. (Pukánszky B.-Németh A., 1996)

---

¹ Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar, Nemzetközi Üzleti Szaknyelvek Tanszék, lakatos-baldy.zsuzsanna@uni-bge.hu Orcid: 0009-0002-6197-248X

3. A disputa módszer napjainkban

Néhány idézet napjaink oktatóitól:

"A párbeszéd nem csak arról szól, hogy ki tud hangosabban beszélni vagy jobban érvelni. A párbeszéd arról szól, hogy képesek vagyunk-e meghallgatni és megérteni a másik személy nézőpontját, és képesek vagyunk-e közösen dolgozni a megoldások megtalálása érdekében." (R. C. Arnett & P. Arneson 1999: 119)

"Az érvelés és a vita nem csupán a kommunikáció eszközei, hanem a gondolkodás és a szociális interakció eszközei is. Az érvelési és vitakészségek fejlesztése hozzájárulhat a gondolkodási készségek, a kommunikációs készségek és a társadalmi készségek fejlődéséhez." (Michael Billig 2012:13)

"Az oktatásnak nemcsak a tudás átadására kellene összpontosítania, hanem arra is, hogy a diákokat aktív résztvevőkké tegye saját tanulásukban és életükben. Nem szabad, hogy a diákok passzív befogadókként vegyenek részt a tanulási folyamatban, ahol a tanárok a tudást 'befektetik' a diákokba. Ehelyett a tanulás folyamatának közös felfedezésnek kell lennie a diákok és a tanárok között." (Paulo Freire 2000:11)

„A közéleti és általában egy kulturáltabb viselkedés elsajátítása érdekében ma már Európa több országában is beépítették az iskolai (elsősorban a közép- és felsőoktatási) tananyagba a DISPUTÁT. A disputa játék. Olyan játék, melyet (pl. az angolszász országokban) "versenysportként" is űznek. A disputa mégis több, mint játék.” (Gábor Gy. 2005:1)

"Ha korlátozzák egy vélemény kifejtését, abban éppen az a különlegesen rossz, hogy az emberi nemet rabolják meg. (...) Mert ha a vélemény helyes, megfosztják őket az alkalomtól, hogy igazságra váltsanak egy tévedést, ha pedig helytelen, nélkülözni kénytelenek egy majdnem akkora nyereséget, hogy tudniillik élesebben és elevenebben észleljék az igazságot azáltal, hogy megütköznek a tévedésen." (J. S. Mill 2020:53)

4. A disputa módszer jellemzői

A disputa módszer lényege, hogy a diákok – meghatározott keretek között – kérdéseket, véleményeket és érveket cserélnek egymással egy adott témában. A vita során a résztvevőknek világosan és érthetően kell fogalmazniuk, hogy a másik fél megértse érveiket és válaszolhasson rájuk. A módszer interaktív, dinamikus és élő nyelvgyakorlat, amely egyben a kritikai gondolkodás és a problémamegoldó készségek fejlesztésére is összpontosít.

5. A vita jellege a résztvevők célja szerint

1. Versenyvita: A versenyvita olyan vitaforma, ahol a vitázó felek elsődleges célja a másik oldal legyőzése.
2. Kompromisszumkereső vita: Ez a vitatípus akkor fordul elő, amikor a vitázó felek közös megoldásra vagy kompromisszumra törekednek.
3. Konszenzuskereső vita: Ez a vitatípus a kompromisszumkereső vitán alapul, de még tovább megy: itt a cél a résztvevők közötti egyetértés elérése.

4. Szókratészi vita: Ez a vitatípus arra irányul, hogy a résztvevők elgondolkodjanak, kérdéseket tegyenek fel és átgondolják a saját nézeteiket.
5. Felvilágosító vita: Ez a vitatípus az információ megosztására és a résztvevők oktatására irányul. A cél itt az, hogy a résztvevők jobban megértsék a vitatott témát és információkat szerezzenek róla (J. Gottman - N. Silver 2008).

A nyelvoktatásban a disputa módszerben alkalmazott vitákat véleményem szerint a felvilágosító vita formában javasolt rendezni, de előfordulhat versenyvita is.

6. A disputa módszer típusai forma szerint

Az alkalmazott viták többféle formát ölthetnek:

1. Formális vita: A formális viták jól strukturáltak, előre meghatározott szabályokkal és szerepekkel. A résztvevőknek előre fel kell készülniük a témában, és érveiket világos, logikus és meggyőző módon kell előadniuk.
2. Informális vita: Az informális viták kevésbé szigorúak és strukturáltak, lehetővé téve a spontán és természetes kommunikációt. Az ilyen típusú vitákban a diákok gyakran szabadon cserélnek véleményt és érveket anélkül, hogy előre felkészüljenek a témában.

Ezeken belül:

1. Csoportvita: A csoportvitákban több diák vesz részt, és a résztvevők közötti együttműködésre és kommunikációra összpontosítanak. A csoportviták lehetőséget teremtenek a diákok számára, hogy a saját véleményük mellett mások érveit is megismerjék és értékeljék.
2. Párvita: A párviták két diák között zajlanak, akik egymás érveit hallgatják, értékelik és válaszolnak rájuk. A párviták kisebb csoportokban vagy egyéni párosításokban történő gyakorlást biztosítanak a diákok számára.

7. A disputa módszer szerepei

A vitában részt vevő diákoknak és a tanárnak többféle szerepe lehet:

1. Vitázó: A diákok érveket és ellenérveket állítanak fel egy adott témában, és megpróbálják meggyőzni a többi résztvevőt.
2. Bíró/Zsűri: A diákok értékelik és elemzik a vitában elhangzott érveket, és visszajelzést adnak a vitázóknak.
3. Közvetítő: A közvetítő (általában a tanár, de lehet diák is) segíti a vita előrehaladását, biztosítja a konstruktív kommunikációt, és moderálja a vitát.
4. Megfigyelő: A megfigyelők nem vesznek aktívan részt a vitában (bár ez is előfordul), de értékelik a résztvevők teljesítményét és nyomon követik a vita alakulását.

8. A disputa módszer alkalmazása a nyelvoktatásban

A disputa módszer hatékony és interaktív módszer a nyelvoktatásban, amely lehetővé teszi a diákok számára, hogy fejlesszék nyelvi készségeiket és növeljék önbizalmukat a nyelvhasználat terén. A disputa módszer egyedülálló előnye, hogy nemcsak nyelvi készségeiket fejleszti, hanem a kritikus gondolkodás és az elemzés képességét is, amelyekre szükség van ahhoz, hogy

sikeres legyen a kommunikáció egy másik nyelven. A disputa módszer segít a diákoknak megérteni a nyelv árnyaltabb kifejezésmódjait, az érvelés és a cáfolás művészetét, valamint azokat a nyelvi struktúrákat, amelyeket majd a gyakorlatban használhatnak. Emellett ösztönzi az együttműködést és a csapatmunkát is, mivel a diákoknak szükségük van arra, hogy összehangolják érveléseiket, és meggyőzzék társaikat.

Fontos megjegyezni azonban, hogy a disputa módszer nem minden diák számára megfelelő. Néhány diák számára a vita stresszt és szorongást okozhat, és lehet, hogy nem tudják teljes mértékben kihasználni a módszer előnyeit. Az oktatóknak figyelembe kell venniük a diákjaik egyéni szükségleteit, és gondoskodniuk kell arról, hogy a disputa módszerrel való foglalkozás biztonságos és hatékony legyen.

A disputa módszer számos formája létezik, és az oktatók az adott nyelvi szintnek és a diákok érdeklődési körének megfelelően alkalmazhatják. Alkalmazása a nyelvoktatásban nemcsak a diákok számára lehet előnyös, hanem az oktatók számára is. Az oktatók számára lehetőség nyílik a diákok nyelvi készségeinek és tudásának értékelésére, valamint arra, hogy a diákokkal együttműködve hatékonyan tanítsák és fejlesszék a nyelvi készségeket.

Végül, a disputa módszer alkalmazása a nyelvoktatásban nemcsak a nyelvi készségek fejlesztésére irányul, hanem az önbizalom növelésére is, amely a nyelvhasználat során fontos szerepet játszik. A hallgatók megtanulják, hogy a nyelvi kommunikációban nincs helye a szégyenkezésnek vagy a bizonytalanságnak.

9. Konkrét példa a disputa alkalmazására az üzleti szaknyelv oktatásában

Saját élményű tapasztalatom a francia ESSCA (École Supérieure des Sciences Commerciales d'Angers) Grand École Programjában a Budapesti Campuson folytatott oktatáson alapszik, amelynek során több éven át, 2018-2021 között, a francia egyetem által kidolgozott módszert és tananyagot használtam spanyol szaknyelvoktatás kurzusokon. Ezen tapasztalat birtokában, valamint megfelelő elméleti felkészüléssel a módszer adaptálását, saját anyagaink kidolgozását a BGE (Budapesti Gazdasági Egyetem) keretei között is megvalósíthatónak tartom.

A vita menete a következőképpen zajlik. A vitában résztvevők két csapatot alkotnak. (A francia egyetemen ezt a "kormány" és az "ellenzék" csapatának nevezik.) További résztvevők a közönség, a zsűri és esetünkben javasol a megfigyelő szerepköre is. Ezek a csapatok mind hozzájárulnak egy vita, vitakultúra szimulálásához egy, az aktuális gazdasági, társadalmi kérdések megvitatása keretében. A zsűri öt főből áll, melynek tagjai között van az elnök, az időmérő, aki jelez a résztvevőknek, és további három tag, akik a vita lefolytatásának minőségét értékelik. Számos értékelési szempont alapján döntenek, beleértve a prezentáció minőségét, tartalmát és formát, az érvelés minőségét, a nyelvi minőséget és az előadásmódot. A vita lebonyolítása során először a diákokat párokba vagy csapatokba osztjuk, majd ők kiválasztják a vitás kérdést. Ezután következik a felkészülés, amihez az egész csoport hozzájárul. A vita időkereteit szigorúan betartják, a keret bizonyos korlátok között természetesen rugalmas, de a közösen megegyezéssel kialakított időkereteket szigorúan tartani kell. Más megközelítés szerint lehetséges az is, hogy a tanár szabja meg előre az időkeretet, a teljes kurzus időbeosztását alapul véve. (Az ESSCÁ-ban 12 percet adnak páronként/csapatonként, ebből 8 percet a félbeszakítás nélküli ismertetésre, 4 percet pedig a másik pár/csapat spontán cáfolatára és a válaszadásra. Véleményem szerint az a magyar diákok esetében lehet kevesebb is, de több is, a nyelvi szinttől

függően.) A közönségnek is fontos szerepe van a disputa módszerben. Előre felkészülnek a vita témájából, részt vesznek a vitában és a végén értékelik azt. Szavaznak, ezzel a zsűri osztályzati pontjait módosíthatják. Az értékelési szempontok között szerepel a nyelvezet, az érvelés, az előadásmód, a meggyőzőképesség, az eredetiség és az érthetőség. Fontos, hogy a csapatok külön-külön dolgoznak, előzetes tervet és bibliográfiát kell benyújtaniuk a tanárnak, egymás érvelését azonban csak az órán hallják először és erre kell spontán reagálniuk. A munka csapatmunka, de az osztályzás egyéni. A vita időtartama, amennyiben 90 perces az órakeret nem haladhatja meg a 70 percet. Egy 14 hetes félévben 4-5 vita szervezése megvalósítható.

Sokféle disputa módszer létezik, de véleményem szerint ez a módszer a legalkalmasabb a gazdasági nyelv fejlesztéséhez. Az, hogy a diákok valós helyzetekben alkalmazzák a megszerzett tudást és magabiztosabbá válnak a kommunikációban, hozzájárul az kompetenciáik és attitűdjeik javulásához. A módszertan színességének bemutatására mégis ismertetek egy másik modellt, hiszen más tanárral, más hallgatókkal esetleg más tantárgyból természetesen lehetséges más típusú disputát lefolytatni.

10. A disputa tartalmi egységei (Nagy – Stér – Szívós, 2022)

Tételmondat: A tételmondat egy probléma világos és két oldalról egyformán megközelíthető megfogalmazása, amelyet a csapatok a vita előtt megkapnak.

Definíció: A definíció a kulcsfogalmak meghatározása és a tétel globális értelmezése. A definíció a vita medrét jelöli ki, tehát nem érv, így az esetleges definíciós vita megnyerése önmagában még nem jelenti a vita megnyerését.

Kritérium: A kritérium az az érték vagy elv, amelyre a vita épül, ami mentén érvelünk. Olyan kritériumot kell választani, amely mindkét csapat számára elfogadható.

Érvrendszer: Az érvrendszer egy csapat érveinek logikailag rendezett egésze, amelyet a definíció és a csapat stratégiája, taktikája határoz meg. Az érvrendszernek a tételre kell vonatkoznia. Mindkét csapat felállítja a saját érvrendszerét, de a felkészülés során át kell gondolnia a másik csapat érvrendszerét is. Az érv alátámasztott állítás. Az ellenérv egy érv alátámasztott tagadása.

Keresztkérdés: A vita során mindkét csapat kerül olyan helyzetbe, hogy keresztkérdéseket tehet fel az ellenfélnek. A keresztkérdések vonatkozhatnak a már elhangzottakra, de az első keresztkérdéseknél rá lehet olyan dolgokra is kérdezni (beleegyezést nyerni bizonyos állításokhoz), amelyeket majd a tagadó beszélő fog kifejteni. A keresztkérdésnek három célja van: egyrészt tisztázza a két fél álláspontját, másrészt a kérdező feltehet olyan kérdéseket, amelyek rámutatnak az ellenfél gyengeségeire, érveinek ellentmondásaira, a bizonyítékok hiányosságaira stb., harmadrészt a kérdező megszerezheti az ellenfél beleegyezését olyan dolgokhoz, amelyek az ő érveit fogják erősíteni.

Cáfolat: A vitaképzés fontos célja az, hogy ráébredjünk, nem vagyunk az igazság egyedüli birtokosai, az ellenfél érveit csak az illető nézőpontjának a tiszteletben tartásával lehetséges tisztességesen cáfolni. Könnyebb felfedezni a hibás érvet, mint pontosan megfogalmazni, hogy mi is a hiba, ha erről ráadásul a hallgatóságot is meg kell győzni. Alapszabály, hogy soha nem

szabad az ellenfél személyét támadni, mindig csak az érveit.

Záróbeszéd: A vita végére világossá válik, hogy melyek voltak a központi problémák, amelyek körül a vita bonyolódott. A záróbeszédnek ezekre a fontos kérdésekre kell irányítaniuk a hallgatóság és a bíró figyelmét. A hallgatás beleegyezés alapelve alapján a cáfolatlanul maradt érvek érvényben maradnak. A beszélők áttekintik a vitát, és még egyszer rámutatnak arra, miért erősebb az érvrendszerük, mint ellenfeleiké.

Visszajelzés az egyéni teljesítményekről: A verseny bírái a viták végén az egyéni teljesítményt is értékeli: szöveges értékelést adnak, illetve személyre szabott tanácsokkal látják el a versenyzőket. Emellett a bírók egyéni pontszámokat is adnak. Az egyéni pontszámot a bíró adja a következő bontásban: tartalom (tárgyi tudás, felkészültség, lényeglátás); szerepkör betöltése (kötelességek, szabálybetartás); forma (stílus, beszédtechnika, felépítettség, nyelvhelyesség).

A vita eldöntése: Döntetlen eredmény hivatalos mérkőzésen nem születhet. A döntést szóban és írásban is közölni és indokolni kell. A vitát az a csapat nyeri meg, amelyiknek a kritériuma, az érvei a tételt erősebben bizonyítják, mint a másiké. A vita csapatmunka, tehát nem az egyes beszélők, hanem a csapat összehangolt munkája az, ami győzelemhez segíthet.

11. A disputa módszer előnyei általában

A disputa módszer számos előnnyel jár az oktatásban:

1. Aktív részvétel: A diákok aktívan részt vesznek a tanulási folyamatban.
2. Kommunikációs készségek fejlesztése: A vita során a diákok kénytelenek verbálisan kommunikálni, ami fejleszti a beszédkészségeiket, a hallás utáni megértést, valamint a nonverbális kommunikációs jelek értelmezését is.
3. Kritikai gondolkodás: A diákoknak érveket kell felépíteniük, megvédeniük és értékelniük, ami fejleszti a kritikai gondolkodásukat és az elemző képességüket.
4. Problémamegoldó képességek fejlesztése: A diákoknak a viták során érveket és ellenérveket kell felépíteniük és megvédeniük, ami fejleszti a problémamegoldó képességeiket.
5. Motiváció: A vita érdekes és izgalmas lehet, ami növeli a diákok motivációját a nyelvtanulás iránt.

12. A disputa módszer előnyei a nyelvoktatásban

1. Szókincs és nyelvtan fejlesztése: A diákok új szavakkal és kifejezésekkel találkoznak, amelyeket a vita során használniuk kell. Ezáltal bővül a szókincsük, és jobban elsajátítják a nyelvtant.
2. Kommunikációs készségek fejlesztése: A vita során a diákok kénytelenek verbálisan kommunikálni, ami fejleszti a beszédkészségeiket, a hallás utáni megértést, valamint a nonverbális kommunikációs jelek értelmezését is.
3. Duplum! Kulturális kompetencia fejlesztése: A viták során a diákok különböző témákat és perspektívákat tárgyalnak, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy megismerjék és megértsék más kultúrák értékeit, hiedelmeit és normáit.

4. Mesterséges intelligencia (például ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer)) használatának integrálása.

13. A disputa módszer alkalmazásával kapcsolatos kihívások

A disputa módszer alkalmazása a nyelvoktatásban nem mentes a kihívásoktól:

1. Diákok bevonása: Egyes diákok szégyenlősek vagy visszahúzódók lehetnek, ami nehezíti a vitában való aktív részvételt. A tanárnak biztosítani kell, hogy minden diák megfelelő támogatást és bátorítást kapjon. Véleményem szerint extrém visszahúzódó hallgató esetében azonban lehetővé kell tenni a megfigyelő szerepét, de egy csoportban legfeljebb egyet.
2. Nyelvi szintek egyensúlyának fenntartása: A tanárnak gondoskodnia kell arról, hogy a vitában részt vevő diákok nyelvi szintje egyenletesen oszoljon el, hogy mindenki számára érthető és követhető legyen a vita.
3. Konfliktuskezelés: A viták során konfliktusok alakulhatnak ki a diákok között. A tanárnak képesnek kell lennie a konfliktusok hatékony kezelésére és a pozitív légkör fenntartására.
4. Megfelelő értékelés: A diákok értékelése viták során kihívást jelenthet a tanárnak is, mivel nemcsak a nyelvi készségeket, hanem a kritikai gondolkodást, az érvelést és az együttműködést is értékelni kell.

14. A hatékony disputa módszer alkalmazásának feltételei

A disputa módszer sikeres alkalmazása a nyelvoktatásban több tényezőtől függ, melyeket a következőkben foglalunk össze.

A tanár felkészültsége: A tanárnak kellő tapasztalattal és képzettséggel kell rendelkeznie a módszer alkalmazásához és a diákok támogatásához.

A téma relevanciája: A viták témájának kapcsolódnia kell a diákok érdeklődéséhez és a tanult nyelvi anyaghoz.

Az osztály mérete és heterogenitása: A tanárnak figyelembe kell vennie az osztály méretét és a diákok különböző nyelvi szintjét.

A tanóra időtartama és struktúrája: Gondoskodni kell arról, hogy elegendő idő és strukturált keret legyen biztosítva a viták lebonyolításához, valamint a megfelelő felkészüléshez és értékeléshez.

A tanulói attitűd és motiváció: A diákoknak érdeklődést kell mutatniuk a disputa módszer iránt, és motiváltaknak kell lenniük a nyelvtanulásban való fejlődés érdekében.

A tananyag és a taneszközök: Biztosítani kell, hogy a tananyag és a taneszközök támogassák a módszer alkalmazását.

15. A disputa módszer és a nyelvtanulás technológiai eszközei

A technológia lehetőséget nyújt arra, hogy a disputa módszer hatékonyabban és változatosabban

alkalmazható legyen a nyelvoktatásban. Nemcsak jelenléti, hanem online vitafórumokat is lehet szervezni. Az online vitafórumok segítségével a diákok virtuálisan vitatkozhatnak egymással, lehetővé téve a tanulást és a gyakorlást, időben és térben rugalmasan. A videokonferencia-platformok, mint például a Zoom vagy a Microsoft Teams, lehetővé teszik a diákok és a tanárok számára, hogy élőben, bár térben egymástól távol, vitatkozzanak és közvetlenül kommunikáljanak egymással.

16. A disputa módszer és a mesterséges intelligencia

A ChatGPT alkalmazható a disputára való felkészülés során. Több érv is felhozható ennek az állításnak a támogatására. Érveljen erről maga az MI (Mesterséges Intelligencia), a ChatGPT4, idézem:

„Interaktív tanulás: A ChatGPT lehetővé teszi a diákok számára, hogy interaktív módon készüljenek fel a disputára. A kérdéseiket közvetlenül a rendszernek tehetik fel, amely azonnal válaszol, így gyors és hatékony visszajelzést kapnak.

Nyelvtanulás és szókincsfejlesztés: Mivel a ChatGPT komplex nyelvi modellek alapján működik, rendkívül hatékony eszköz a nyelvtanulás és a szókincsfejlesztés terén. A diákok megtanulhatják, hogyan használják a megfelelő szókincset és szerkezeteket a vitákban.

Nyelvi variációk: A ChatGPT képes bemutatni a nyelvi változatosságot és a nyelvi finomságokat, ami növelheti a diákok megértését és kifejezési képességét a vitákban.

Elérhetőség és kényelem: A ChatGPT bármikor és bárhol elérhető, ami rugalmasságot biztosít a diákoknak a felkészülési időszak alatt. Egy hosszú buszút során vagy otthon, késő este is használhatják, amikor a tanárok vagy társaik nem feltétlenül érhetőek el.

Önálló tanulás támogatása: A ChatGPT lehetőséget ad a diákoknak, hogy önállóan tanuljanak és készüljenek fel a vitára. Ez fejleszti az önálló tanulási képességeiket, valamint az önálló gondolkodásukat és problémamegoldó képességeiket.

Problémamegoldás: A ChatGPT segítséget nyújthat a diákok számára abban, hogy hogyan oldják meg a vitában felmerülő problémákat, és hogyan érveljenek logikusan és koherensen.

Széleskörű információ: A ChatGPT hatalmas adatbázissal rendelkezik, ami azt jelenti, hogy a diákok széleskörű és mélyreható információhoz juthatnak hozzá a vita témájában, ami segíthet a vitában való érvényesülésben.”

Innovatív technológia: A ChatGPT használata lehetőséget ad a diákoknak, hogy megismerkedjenek és kényelmesen használják az AI technológiát, ami növelheti technológiai készségeiket és felkészítheti őket a digitális kor kihívásaira.” (ChatGPT4, 2023. május, utószerkesztés nélkül)

A ChatGPT segíthet egy-egy konkrét vitára való felkészülés során érveket és ellenérveket keresni, kipróbálni. (1. melléklet)

17. A disputa módszer integrálása a tantervbe

A disputa módszer integrálása a nyelvoktatás tantervébe többféle módon történhet. Ez lehet rendszeres vitagyakorlatok beépítése, amikor a tanár rendszeresen szervezhet vitákat a tanórákon, amelyek lehetővé teszik a diákok számára, hogy a tanult nyelvi anyagot életszerű kontextusban alkalmazzák. Készíthetünk projektalapú feladatokat a diákoknak, amelyek a disputa módszerre épülnek. Például a diákoknak egy adott témában kell kutatniuk, majd a szerzett információk alapján érveket és ellenérveket felépíteniük. Lehetséges az interdiszciplináris megközelítés hiszen a disputa módszer integrálható más tantárgyakba is. Vitaversenyek és klubok; a tanárok szervezhetnek vitaversenyeket vagy alapíthatnak vitaklubokat az iskolában, amelyek a diákok számára lehetőséget adnak a rendszeres gyakorlásra és a nyelvtudásuk fejlesztésére.

18. A disputa módszer és a (szaknyelv)tanárok képzése

A tanárok képzése és felkészítése a disputa módszer hatékony alkalmazására elengedhetetlen a nyelvoktatás sikere érdekében. Ez különböző formákban történhet. Tanári továbbképzések keretében a tanárok megismerhetik a disputa módszer alapjait, a módszer pedagógiai előnyeit, és megtanulhatják, hogyan alkalmazzák azt a nyelvoktatásban. Tapasztalatcsere során a tanárok osztozhatnak tapasztalataikon, ötleteiken és bevált gyakorlataikon egymással, amely segíthet a disputa módszer hatékony alkalmazásában és a tanulók támogatásában. Mentorálás, amely azt jelenti, hogy a tapasztaltabb tanárok mentorálhatják a kevésbé tapasztalt kollégáikat a disputa módszer alkalmazásában, és segíthetnek a módszer beépítésében a nyelvtanításba, de akár más tantárgyak tematikájába is.

19. A disputa módszer és a nyelvoktatási politikák

A nyelvoktatási politikák és a tantervek szintjén is fontos támogatni a disputa módszer alkalmazását. A tantervi integráció, vagyis a disputa módszer integrálása a szaknyelvoktatási tantervekbe, elősegítheti a diákok nyelvtudásának és készségeinek fejlesztését, valamint a kritikai gondolkodás és az interkulturális kompetencia fejlesztését. Az oktatáspolitikai támogatás szintjén az oktatáspolitikai döntéshozóknak biztosítaniuk kell a disputa módszer alkalmazásához szükséges erőforrásokat, például a tanárok képzését, az iskolai infrastruktúrát és a taneszközöket. Végül a nemzetközi együttműködés és tapasztalatcsere elősegítheti a disputa módszer alkalmazásának fejlesztését és a legjobb gyakorlatok megosztását a nyelvoktatás területén.

20. Összefoglalás

A disputa módszer hatékony eszköz a szaknyelvoktatásban, amely fejleszti a diákok kommunikációs készségeit, kritikai gondolkodását és problémamegoldó képességeit. A módszer alkalmazása során a tanárnak biztosítania kell a diákok közötti konstruktív kommunikációt és a különböző vélemények tiszteletét. A disputa módszer előnyei mellett a tanárnak figyelembe kell vennie a különböző kihívásokat is, mint például a diákok bevonását és a nyelvi szintek közötti egyensúly megtartását. A jól megtervezett és strukturált vitalehetőséget teremt a diákok számára, hogy valós helyzetekben alkalmazzák a megszerzett

nyelvtudást, és ezáltal magabiztosabbá váljanak a kommunikációban. A disputa módszer hatékony eszköz a helyes viselkedés, önmérséklet és vitakultúrára való nevelésre. A mindennapi életben a vitákban általában nincsenek szigorúan értelmezhető szabályok; viselkedésünket leginkább a megszokott etikett szabályai befolyásolják. Sokszor azonban nem tartjuk be a vitákhoz kapcsolódó íratlan normákat. Azok, akik a viták során az etikai szabályok betartására törekszenek, gyakran csak erkölcsi és nem abszolút értelemben vehető győztesekként kerülnek ki olyan konfliktusból, ahol a másik fél nem követte az etikai előírásokat. „Paradox módon tehát a renitens viselkedés (belevág a másik szavába, nem hagyja beszélni, nevetségessé teszi stb.) ezúttal igazságtalan előnyhöz juttathatja a szabálytalan felet. Ezért, ennek a jogtalan előnynek a kivédésére alakultak ki a vitázás szabályai” (Gábor Gy. 2005:1)

A szaknyelvoktatók számára a disputa módszer alkalmazása a tantervben hozzáadott értéket jelenthet, amely elősegíti a diákok komplexebb nyelvi készségeinek fejlesztését, és egyúttal támogatja a kritikai gondolkodás fejlesztését is. A módszer alkalmazásával a diákok jobban felkészülhetnek a valós élethelyzetekre és a munkaerőpiaci igényekre, amelyek gyakran széleskörű kommunikációs és problémamegoldó képességeket követelnek meg. Véleményem szerint egyik legnagyobb erénye, hogy mindezen kompetenciák fejlesztését oly módon szolgálja, hogy egyben napjaink kihívásához, a mesterséges intelligencia felhasználásához is kiváló eszközt nyújt.

Melléklet, ChatGPT példa a disputára

Azt kértem a ChatGPT4-től, hogy fogalmazzon meg ellenérveket a disputa módszerrel kapcsolatban a nyelvtanításban

ÉN: Állítás: a disputa módszer jól alkalmazható a nyelvtanításban. Egy vita keretében cáfold meg ezt az állítást.

ChatGPT4 Ellenérvek:

Bár a disputa módszer számos előnnyel járhat a nyelvtanításban, mint például a kommunikációs készségek, a kritikai gondolkodás, és a nyelvtudás fejlesztése, azért vannak komoly érvek, amelyek alátámaszthatják, hogy nem minden esetben jelent ideális megoldást.

- Először is, a disputa módszer jelentős mértékben támaszkodik a diákok önállóságára és proaktivitására. Nem minden diák rendelkezik azonban a szükséges önbizalommal vagy motivációval ahhoz, hogy aktívan részt vegyen vitákban. A csoporton belüli dinamikák, illetve az esetleges konfliktusok is befolyásolhatják a tanulási folyamatot.
- Másodszor, a disputa módszer nagymértékű nyelvtudást igényel. A diákoknak képesnek kell lenniük értelmezni, analizálni, és hatékonyan kifejezni a gondolataikat az idegen nyelven. Ha a diákok még nem értek el elegendő nyelvi szintet, a vita módszer alkalmazása frusztráló lehet és a motivációjuk csökkenhet.

- Harmadszor, a disputa módszer időigényes és strukturált megközelítést igényel. A megfelelő vita témájának kiválasztása, a felkészülési idő, a vita maga és az utána következő értékelés jelentős óraszámot igényel, amely idő alatt más nyelvtanulási módszerekkel több területen is fejlődhetnének a diákok.
- Végül, a disputa módszer esetlegesen túlzott hangsúlyt fektethet a beszédre, míg a nyelvtanulás más aspektusait, mint a szókincsfejlesztés, az írás, az olvasás vagy a hallás utáni értés, háttérbe szoríthatja.

Ha megvizsgáljuk a válaszokat, nem találunk igazi ellenérveket a disputa módszerrel szemben, csak olyan feltételek, körülmények felsorolását, amikor nem, vagy kevésbé javasolt ennek a módszernek a használata (rossz nyelvtudás, túlzottan heterogén csoport, időhiány, más célválasztás). Igaz, ő is azt mondja: „... nem minden esetben jelent ideális megoldást” Ezek a megfontolások – mármint, hogy figyelembe kell venni a körülményeket, feltételeket – igazak bármelyik más oktatási módszerre is.

Felhasznált Irodalom

Arnett, R. C., & Arneson, P. 1999 *Dialogic Civility in a Cynical Age: Community, Hope, and Interpersonal Relationships*. SUNY Press.

Billig, M. 2012 *Arguing and Thinking: A Rhetorical Approach to Social Psychology*. Cambridge University Press.

J. Gottman - N. Silver 2008 *Konfliktuskezelés* Crown Publishing Group

Eck, I, Géher, I., Komárik, A, Pintér, B, & Szálkáné Gyapay, M. 2004 *Disputa*. In Anyanyelvi beszédkultúra - digitális tananyag. Készítette: a budapesti Toldy Ferenc Gimnázium magyar munkaközössége

Freire, P. 2000 *Pedagogy of the oppressed*. Bloomsbury Publishing.

Gábor Gy. 2005 *A disputa – a vita kultúrája* Mobilitás Egyesület

John Stuart Mill 2020 *A szabadságról* Helikon Kiadó

Nagy L, Stér E, Szívós Á 2022 *A kritikai gondolkodás fejlesztése a disputa módszerével* http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/21207/1/MS-9402_MTA_biologia_03.pdf

Pukánszky B. Németh A. 1996 *Neveléstörténet* Nemzeti Tankönyvkiadó

ChatGPT4 2023 május <https://chat.openai.com/>